

3.1. Kopiranje ili krađa

Možeš li prepoznati odakle je „posuđen“ tekst sa slike? Smatraš li da je kopiranje, lijepljenje, preuzimanje, umnožavanje i dijeljenje različitih materijala na internetu dopušteno bez nekih ograničenja?

Igranje računalnih igara, slušanje glazbe ili gledanje filmova na internetu pruža ti obilje zabave, no neznanje te može skupo stajati i stvoriti velike probleme. Danas je postalo normalno sjesti za računalo, napisati referat, članak, blog, napraviti plakat ili prezentaciju, urediti video i pritom se koristiti različitim pisanim materijalima, fotografijama, glazbom i videozapisima. Razmišljaš li odakle obilje tih informacija na internetu, jesu li one besplatne i tko je njihov izvorni autor? Imaš li pravo koristiti se njima ili ti treba neka vrsta dopuštenja?

Mnogi materijali na internetu imaju zaštitu, što znači da su kreativan rad nekoga autora. To možemo usporediti sa slikarom i slikom, književnikom i romanom ili skladateljem i skladbom. Naime, umjetnici su autori svoga kreativnog djela, autorskoga rada, čije autorstvo dokazuju vlastitim potpisom. Dakle, slikar kad naslika sliku, potpisom i datumom njezina nastajanja postaje njezin autor što mu daje mnoga prava, a tebi ograničenja. Isto je i s književnikom, skladateljem itd.

Autorski je rad svaki kreativni rad kojemu je poznat autor (njegovo ime i prezime, datum izrade/nastanka djela ili njegove objave). Autorstvo se u realnome svijetu dokazuje potpisom autora.

Autorsko pravo je pravo koje štiti prava stvaratelja (slikara, kipara, književnika, glazbenika, znanstvenika...) nekoga kreativnog rada, tako da osoba koja želi kopirati, dijeliti ili se koristiti tim radom mora tražiti dopuštenje za to.

Pogledaj video *Čije je što?*, petzanet.HR/Modul3/poveznice i razmisli ponašaš li se odgovorno pri kopiranju ili preuzimanju materijala s interneta te što moraš učiniti ako se želiš koristiti nečim s interneta.

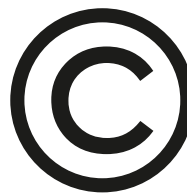
Većina toga što se nalazi na internetu, a što možeš kopirati, lijepiti, preuzimati ili dijeliti, zaštićeno je autorskim pravom. Kreativnim radovima u digitalnome obliku, osim imena i prezimena autora te datuma izrade ili njegove objave, autorstvo dokazuje tzv. *copyright* znak. Ako se želiš koristiti takvim radom, potrebno je tražiti dopuštenje izvornoga autora. U protivnom bi mogao biti kažnjen.

3.1. Kopiranje ili krađa

PRI UPOTREBI MATERIJALA S INTERNETA POTREBNO JE:

- pročitati licence za korištenje
- provjeriti tko je autor
- dobiti dopuštenje za korištenje
- navesti autora i izvor
- kupiti materijal (ako je potrebno)
- koristiti se njime odgovorno.

Copyright znak (©) oznaka je autorstva nekoga kreativnog rada objavljenoga na internetu.

STVARANJE SADRŽAJA

Još je jedan oblik neodgovornoga ponašanja na internetu: namjerno i neovlašteno umnožavanje i dijeljenje tuđega autorskog rada. To je vrsta krađe u kojoj osoba preuzima fotografije, filmove, glazbu, videoigre i sl. i prodaje ih velikomu broju korisnika. Često je kvaliteta takvih piratskih proizvoda lošija od originala, ali su oni i mnogo jeftiniji. **Piratizacija ima vrlo negativne posljedice.** Naime, ako se ne proda dovoljan broj kopija nekoga digitalnog autorskog rada, npr. videoigre, iduće igre neće biti. Neće više biti moguća ni piratizacija jer nema originala. A originala nema jer nema razvojnoga tima. Razvojnoga tima nema jer nema novca kojim će se platiti. Novca pak nema jer se najveći broj kopija dijelio piratskim kanalima. Takvi su postupci ilegalni, a time i kažnjivi (novčana ili zatvorska kazna).

Plagiranje je djelo prisvajanja ili kopiranja tuđega pisanog, umjetničkog ili drugog kreativnog rada za svoj vlastiti, bilo djelomice ili u cijelosti, bez navođenja izvornoga autorstva ili izvornika.

Pravedno korištenje (*fair use*) pravo je korištenja manjom količinom nekoga autorskog rada zaštićenoga autorskim pravima bez dopuštenja.

Piratizacija je svako neovlašteno korištenje zaštićenim autorskim djelima, preuzimanjem ili kopiranjem, s ciljem prodaje i zarade, a bez odobrenja autora toga djela.

Ponovimo

Što je autorsko pravo?

Što je *copyright* znak?

Što moraš učiniti pri upotrebi materijala s interneta?

Zašto piratizacija i plagiranje smatramo neodgovornim ponašanjem?

Dodatne aktivnosti

Nacrtaj svoj autorski rad (motiv: stablo).

Provjeri što o autorskome pravu piše na stranicama eLektira, lektire.skole.hr.

Potraži slike, glazbu, tekstove s odgovarajućim licencama za korištenje, search.creativecommons.org/?lang=hr.